

Χώρας αειχώρας

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΜΟΣ 3
VOLUME 3

ΤΕΥΧΟΣ 1
ISSUE 1

ΜΑΪΟΣ 2004
MAY 2004

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΚΟΚΚΩΣΗΣ ΧΑΡΗΣ

ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΓΟΥΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- ΕΜΠ
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- ΕΜΠ
Γιαννακούρου Τζίνα	- ΥΠΕΧΩΔΕ
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσημας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δεμαθιάς Ζαχαρίας	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- ΑΠΘ
Καρύδης Δημήτρης	- ΕΜΠ
Κοσμόπουλος Πάνος	- ΔΠΘ
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαντουβάλου Μαρία	- ΕΜΠ
Μελαχροινός Κώστας	- University of London, Queen Mary, UK
Μοδινός Μιχάλης	- Εθν. Κέντρο Περιβ. και Αειψ. Ανάπτυξης (ΕΚΠΙΑΑ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- University of Surrey, UK
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Universite de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Πατρών
Χαστάογλου Βίλμα	- ΑΠΘ

Διεύθυνση:

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας

και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ

Πεδιον Άρεως, 38334 ΒΟΛΟΣ

<http://www.prd.uth.gr/aeihoros> e-mail: aeihoros@prd.uth.gr

τηλ.: 24210 - 74456 fax: 24210 - 74380

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρος

αειχώρος

Περιεχόμενα

	Εισαγωγή	4
	Πετράκος Γ.	6
	Περιφερειακές ανισότητες και περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα	
	Οικονόμου Δ.	32
	Η περιφερειακή διάσταση του Γ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης: Πρώτες εκτιμήσεις	
	Ψυχάρης Γ.	56
	Περιφερειακή πολιτική και περιφερειακά προγράμματα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης της Ελλάδας: Αποτίμηση και προοπτικές	
	Ροβολής Α.	80
	Είναι "Οικονομική" η Οικονομική Ανάλυση του Χώρου; Περιφερειακή Επιτήρηση, Οικονομική Γεωγραφία και "Γεωγραφικά Οικονομικά"	
	Καραγάνης Α.	102
	Η επίδραση του χώρου στην αποτελεσματικότητα της παραγωγικής διαδικασίας στις μικροπεριφέρειες της ελληνικής οικονομίας	
	ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
	Μανωλάς Γ., Τραγάκη Α.	130
	Η Οικονομική Πολιτική στο Χώρο της Ευρωζώνης: Θεσμική Βάση, Φορείς Δράσης και Πλαίσιο Πολιτικής	
	Μπαλτάς Ε.	158
	Η ανάλυση των υδατικών διαμερισμάτων της χώρας στην εφαρμογή της οδηγίας πλαίσιο για τα νερά	
	ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
	Ψυχάρης Γ.	
	ERSA, Πόρτο, 2004	182
	ERSA, Άμστερνταμ, 2005	184
	ERSA, Βόλος, 2006 (αναγγελία)	186
	ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	
	Ανδρικοπούλου Ε.	188
	Γ.Πετράκος, Γ. Ψυχάρης, Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα	
	Οικονόμου Δ.	194
	Γρ. Καυκαλάς (επ.), Ζητήματα Χωρικής Ανάπτυξης. Θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές	
	ΑΠΟΨΕΙΣ	198
	Συνέντευξη με τον Masahisa Fujita	200

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η περιφερειακή επιστήμη (regional science) γνωρίζει στις μέρες μας μια νέα άνθηση. Οι ενδείξεις που τεκμηριώνουν αυτή τη στροφή διαρκώς πληθαίνουν. Ο αριθμός των επιστημονικών περιοδικών στους τομείς της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης (οικονομικής του χώρου) διαρκώς αυξάνεται, καθώς επίσης και ο αριθμός των δημοσιευμένων επιστημονικών εργασιών, πολλές από τις οποίες μάλιστα σε πρώτη τάξη επιστημονικά περιοδικά. Ο αριθμός των βιβλίων αυξάνεται επίσης ραγδαία και οι πλέον έγκριτοι εκδοτικοί οίκοι δημιουργούν αντίστοιχες σειρές - μόλις τα δύο τελευταία χρόνια εκδόθηκαν εξαιρετικές συλλογές κειμένων (π.χ. από τους εκδοτικούς οίκους Edward Elgar και Elsevier) Παράλληλα, το ερευνητικό πεδίο διευρύνεται και εμπλουτίζεται με νέα αντικείμενα, ενώ βελτιώνονται και οι τεχνικές ανάλυσης. Τέλος, οι σχετικές σπουδές παρουσιάζουν μεγαλύτερη ζήτηση απ' ό τι στο πρόσφατο παρελθόν, ενώ ολοένα και περισσότεροι νέοι επιστήμονες προσέρχονται στα συνέδρια περιφερειακής επιστήμης.

Οι λόγοι για αυτή τη στροφή είναι πολλοί. Οι περισσότεροι μελετητές φαίνεται να συμφωνούν πως το σημείο καμπής προσδιορίζεται από την πρωτότυπη επιστημονική συμβολή των Krugman (1991) και Porter (1990). Οι δύο αυτοί επιστήμονες (και περισσότερο ο πρώτος) συνέδεσαν την αστική και περιφερειακή οικονομική με το κύριο ρεύμα της οικονομικής ανάλυσης και επέβαλαν την οικονομική του χώρου στα κύρια ερευνητικά θέματα της οικονομικής επιστήμης, κάτι που είχε σχεδόν εξαφανιστεί κατά την περίοδο 1970-1990. Το κυρίαρχο ρεύμα των οικονομικών αυτής της περιόδου είχε στενή προσκόλληση στην αναζήτηση νέων εργαλείων μαθηματικής ανάλυσης, με αναμφισβήτητη μεγάλη σημασία στην οικονομική ανάλυση, αλλά συχνά κάπως μακριά από την πρακτική εφαρμογή των πορισμάτων στην οικονομική πολιτική. Ο αυξανόμενος φορμαλισμός της οικονομικής ανάλυσης ήταν ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο περιθωριοποιήθηκαν ιδέες και προσεγγίσεις που δεν μπορούσαν να εκφραστούν με απλά και συνεκτικά υποδείγματα. Αντίθετα, η ερευνητική ατζέντα της

αστικής και περιφερειακής οικονομικής καθοδηγείτο από την ανάγκη ερμηνείας των οικονομικών φαινομένων και έπρεπε να οδηγεί κατά κάποιο τρόπο και σε προτάσεις πολιτικής. Αυτός ίσως ήταν ένας βασικός λόγος της επαναφοράς της οικονομικής του χώρου στο κύριο ρεύμα των οικονομικών. Τα προβλήματα αστικής ανάπτυξης, περιφερειακής σύγκλισης και οικονομικής ολοκλήρωσης ήταν παρόντα σε όλες τις εξελίξεις της σύγχρονης ζωής, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να είναι ίσως το πιο κοντινό σε εμάς παράδειγμα. Η ανάγκη επιστημονικής ανάλυσης και πρακτικής ενασχόλησης για την διευθέτηση των προβλημάτων της οικονομικής ολοκλήρωσης θεωρείται ότι αποτέλεσε τον βασικό λόγο για την επαναφορά της αστικής και περιφερειακής οικονομικής στο επίκεντρο της οικονομικής επιστήμης.

Ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για την περιφερειακή επιστήμη παρατηρείται και στην χώρα μας. Ο αριθμός των δημοσιεύσεων σε αυτά τα αντικείμενα αυξάνεται. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα εκδίδονται τρία περιοδικά που καλύπτουν όψεις του αντικειμένου της οικονομικής του χώρου (Τόπος, Γεωγραφίες, Αειχώρος). Τα συνέδρια του ελληνικού τμήματος της ευρωπαϊκής εταιρείας περιφερειακής επιστήμης, το συνέδριο νέων επιστημόνων χωροταξίας, πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και άλλα σχετικά συνέδρια, συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Την επόμενη χρονιά διοργανώνεται στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στο Βόλο, το ετήσιο διεθνές συνέδριο της ευρωπαϊκής εταιρείας περιφερειακής επιστήμης. Όλα αυτά προδίδουν το μεγάλο ενδιαφέρον που δείχνει η επιστημονική κοινότητα στην Ελλάδα για τις εξελίξεις της περιφερειακής επιστήμης.

Για αυτούς τους λόγους η σύνταξη του περιοδικού αποφάσισε να αφιερώσει το παρόν τεύχος στην περιφερειακή επιστήμη. Τα άρθρα που ακολουθούν παρουσιάστηκαν σε πρώτη μορφή σε επιστημονική ημερίδα που διοργάνωσε το ελληνικό τμήμα της ευρωπαϊκής εταιρείας περιφερειακής επιστήμης στις 29 Νοεμβρίου του 2003 στο Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Αθήνα. Στη συνέχεια υποβλήθηκαν σε διαδικασία κρίσης προκειμένου να δημοσιευτούν στο περιοδικό. Τα άρθρα αυτά δεν αντιπροσωπεύουν τίποτα περισσότερο από ορισμένα πεδία επιστημονικής ανάλυσης που άπτονται της περιφερειακής επιστήμης.

Ειδικότερα σε τρία από τα πέντε άρθρα που δημοσιεύονται σε αυτό το τεύχος εξετάζονται οι περιφερειακές ανισότητες καθώς και όψεις της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα, με έμφαση στην ανάλυση των περιφερειακών προγραμμάτων. Ένα άρθρο αφορά στην συζήτηση που διεξάγεται σήμερα ανάμεσα στα κυρίαρχα ρεύματα της οικονομικής ανάλυσης του χώρου. Τέλος, ένα άλλο άρθρο εφαρμόζει σύγχρονες τεχνικές χωρικής ανάλυσης για να παρουσιάσει την χωρική διάρθρωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

Στα θέματα πολιτικής περιλαμβάνονται δύο άρθρα, το ένα αφορά στην οικονομική πολιτική στο χώρο της Ευρωζώνης, ενώ το δεύτερο στην ανάλυση των υδατικών διαμερισμάτων της χώρας. Το τεύχος αυτό, που συνοδεύεται από δύο βιβλιοκριτικές και μια συνέντευξη, αποτελεί δείγμα από το ευρύ πεδίο θεμάτων της περιφερειακής επιστήμης.